

# BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

## ABONAMENTUL:

Pe un an ————— 20 coroane.  
Pe jumătate de an ———— 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:  
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA:  
Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.  
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

## Școala viitorului.

Când m'am angajat la expunerea mijloacelor necesare școlii noastre întru atingerea scopului în viitor, am știut, că expunerea lor nu e un lucru tocmai ușor, ba putem zice nu e atât de ușor ca să-l poată isprăvi un om singur.

Expunerea, respective aflarea acelor mijloace reclamă munca mai multor oameni de specialitate și devotați cauzei luminării poporului român.

În cele următoare voi să arat deci nu exclusiv, mijloacele ci și terenurile, unde e a se căuta mijloacele reclamate de timpul, în care trăim.

O fac aceasta, pentru că și eu ca ori care român de bine, doresc ridicarea poporului român prin lumină la bunăstare morală și materială și la independență națională.

Pentru a putea ajunge aceasta se recer următoarele:

Mai înainte de toate să avem școli în toate localitățile, unde se află și numai 30 băieți obligați de școală. Să nu fie un colț pe pământul României mari, unde să nu străbată razele luminei și ale culturii românești. Să nu mai fie cazuri anologice celor de azi, ca într-o școală, sub conducerea unui învățator să fie școlari cu sutele. Unui învățator să nu i-se concreadă mai mult de 30—40 școlari.

Să dispară deodată cu întemeierea României mari școlile nedivizate, pentru că aceste precum și cele prea împopulate, nu sunt acele izvoare de lumină ce să așteaptă a fi azi și cu atât mai vărtos nu sunt acele izvoare, cari au și necondiționat trebuie să aibă menirea de a ridica națiunea românească în șirul națiunilor mari și puternice, ci ele sunt niște candeluțe slăbuțe, la lumina căror abia ori chiar nici nu te poți orienta în întunerecul ce tot împresoară, ele să luptă și azi contra analfabetizmului și încă nici nu cu mare succes. Astfel de școli nu mai pot exista, nu se mai pot tolera în România mare, a cărei conducători văzând scos neamul românesc din robia vrășmașului, se pun pe lucru, voind ca în limba noastră dulce și moravurile noastre strămoșești să-l ridice poporul român și să-l facă neam mare și tare. Spre a putea face aceasta e de lipsă ca toate școlile populare să treacă în mâinile statului român.

Aceasta din două motive:

a) Numai în cazul acesta s'ar putea înființa școli în număr corespunzător obligațiilor de școală.

b) Numai prin școli supuse sub nemijlocita dispoziție a statului se poate educa poporul spre un scop național unitar, despre acest adevăr s'au convins bărbaiții de școală a Franței, din care motiv s'a făcut în timpul din urmă mare propagandă pentru statificarea tuturor școlilor și acestui fapt i-se atribuie că în Franța toți cetățenii se cresc în iubire de patrie și națiune și că nime nu vorbește contra națiunii și a patriei.

Având școli în număr recerut, al doilea mijloc însemnat este învățatorul.

Să avem învățatori cvalificați conform așteptărilor de azi. căci iată ce zice Florantin: „Politica cea mare a popoarelor nu o fac nici suveranii, nici oratorii corpurilor legiuitoare, ci o fac învățătorii. Ei fac cu națiunile ceace voiesc. Puternicii dictează soartea popoarelor pentru zile și ani, învățătorii o hotărăsc pentru secole și milenii.

Voiți să îmbunătățiți soartea unui popor? Spre acest scop înzădar îi veți reforma numai legile, ci trebuie să-i ridicați o nouă generație de învățatori aleși, cvalificați. Aceștia nu vor da națiunii legi strălucite în condice, ei îi vor da legi bune în inimă“. Acest adevăr e recunoscut și de oameni din timpul modern, iată ce zice și un ministru francez: „La rezolvirea chestiilor școlare, nu trebuie luat în considerare metodelor urmărit, nici împărțirea materialului de învățământ, ba chiar nici organizația școlii, numai modul pregătirii învățătorilor“.

Pentru că numai atunci muncim în interesul statului, dacă ne îngrijim de atari învățatori, cari răspândesc cunoștințele încredințate lor, cu cea mai mare pricepere, cu toată căldura inimii, cari așa zicând simt pasiune întru împlinirea datorințelor lor. Așa pot fi atari învățatori, cari pe lângă cvalificațiunea recerută sunt salariați astfel ca să nu se lupte cu grigi materiale, apoi cari nu sunt ocupați cu altfel de lucruri, cari îi subtrag dela școală și le cauzează diferite năcazuri.

Astfel de ocupațiune e azi cantoralul, carele e de dorit să se despărtească de cătră chemarea învățătorească.

Busola școlii este planul de învățământ, cel de azi nu mai corăspunde scopului școlii noastre, reformarea lui în consonanță cu scopul urmărit de școală e o necesitate de primul ordin. Învățământul național să fie natural și practic, să învățăm pentru viață nu pentru școală.

Cu controlarea executării planului de învățământ să se însărcineze numai oa-

meni cu prepătiri pedagogice, cari să știe nu numai a afla buba, ci și a recomanda leacul ei, numai o astfel de controlă are sens și poate obține rezultatul ce se urmărește prin instituirea ei.

În școlile României mari trebuie să planeze idealul național, căci avem a trezi poporul, cărui până ieri alaltăieri nu-i era permis să știe cine e și de unde e, la conștiința națională. Conștiința națională în unele părți din fosta Ungarie locuită de români nu e de loc desvoltată, ba sunt și elemente de acelea în cari aceasta a luat direcțiune opusă. În serviciul acesta să ne stea manualele școlare, cari în aceasta privință au să fie chiar fanatice. Să nu ne uităm nici de adulți, pentru că tinerimea părăsește școala în acea stare sufletească, care e mai potrivită și aplicată atât spre bine cât și spre rău și fiindcă acest din urmă bate mai des la ușa flexibilității suflet tinăr, care nefiind destul de tare spre a rezista lui, alunecă spre pedestalul decadenței morale cu urmările cele mai dezastruoase atât pentru individ cât și pentru societate.

Acestui rău îi putem premerge cu înființarea societăților de lectură pe seama tineretului, aici să-și petreacă tineretul, nostru timpul liber cu lucruri nobilitoare de suflet. Aceste societăți sunt chemate a continua munca unde a lăsat-o școala. Petrecând astfel tineretul cu lucruri cultivătoare de suflet până la consolidarea sa morală, atunci liniștiți îi putem deschide ușa, să între în societate mare a omeniei, fiind siguri, că își vor cunoaște locul ce le compete, iar munca ce le revine lor din munca comună o vor duce la îndeplinire cu scumpătate, căci știu că lucrând pentru binele comun, folosesc națiunii lor și lor înșiși. Dacă școala astfel va lucra, iar societatea cu ceialalți factori ai săi vor fi de acord în activitatea lor cu activitatea școlară, atunci vom ajunge, ca în România mare să avem un neam mare.

Teodor Mariș, inv.

## Școala secundară.

„Glasul Bucovinei“ publică un articol de fond, scris de dl Alecu Procopovici, profesor în Cernăuți, un bun cunoscător al chestiunilor de învățământ. Ideile sulate de dl Procopovici, sunt în deplină armonie cu cele ce au fost desbătute la Congresul profesorilor noștri.

Profesorii liceelor noastre — zice dl Procopovici — vor trebui să țină seamă de niște împrejurări în cari am intrat. Statul român are nevoie imperioasă să-și creeze o clasă de mijloc;

profesorii vor trebui să facă în cursul celor din-tăi patru ani o selecție între elevii lor, încurajând la continuarea studiilor pe cei cu aplicare vădită pentru ele și sfătuiră pe cei mai puțin talentați pentru gândirea abstractă, sau potrivii pentru industrie și comerț, la îmbătășirea acestor îndeletniciri. Interesul pentru întreprinderi mari industriale și comerciale trebuie trezit ne-contentit în elevi; cel chemat s'o facă va fi cu deosebire profesorul de istorie, care va trebui de aci înainte să dea mai puțină importanță regilor și războaielor mărunte din trecut și să scoată în relief ideile conducătoare ale prezentului, arătând lupta uriașă pe care o dau statele comerciale și victoriile strălucite ale organizației și ale muncii omenești.

Profesorilor secundari nu li-se vor cere prea multe ore de muncă în școală, încât ei să se poată cultiva mereu. Vor trebui să primească tot sprijinul cei ce se ocupă cu cercetări și lucrări științifice și cu deosebire autorii de cărți didactice. Salariile profesorilor vor trebui îmbunătățite astfel, ca ei să nu fie nevoiți să alerge după lecții particulare și alte mijl. ace de câștig care le răpește vremea și le consumă forțele.

Organizația școlii va trebui să devie unitară în întreg regatul. În privința aceasta ne va putea fi de mare folos sistemul profesorilor și învățătorilor de schimb. Astfel vom stărua ca în fiecare an să fie detașat un număr oarecare de profesori și învățători de acolo să vie la noi în țară, ca să fie aplicați la școlile de aici.

Cât despre școlile celorlalte naționalități, ele nu vor putea avea în general decât aceeași programă ca și școlile românești. Dar dorim ca să li-se dea toată posibilitatea de a-și cultiva individualitatea și cultura lor națională.

De altfel toți cetățenii vor trebui să aibă deplină libertate a învățământului, putând întemeia orice fel de școală particulare, dacă nu intră în conflict cu interesele statului.

Din școlile aceste va răsări viitoarea noastră cultură, care va determina și viața noastră politică, socială și economică: „E imposibil să existe o cultură care să nu aibă și consecințe politice. Cultura și politica sunt două fețe ale aceluiaș lucru“. (N. Iorga, după Minerva din 5/XII 1914).

O probă despre adevărul cuprins în cuvintele aceste ne-au dat-o în țara aceasta și întâmplările zilelor în care trăim. Deci toată grija și atenția școlilor noastre!

## Educația sufletelor.

Un notabil francez, venit numai de câteva zile din Paris, vorbindu-ne de entuziasmul delirant ce a domnit acolo când s'a lăsat vestea capitulării Germaniei, ne descrie în chipul următor acest entuziasm:

— Eră firesc ca, după mai bine de patru ani de jertfe și dureri din partea Franței și de barbarii din partea vrășmașului, populația Parisului să guste deliciul victoriei și triumful armelor prin strivirea Germaniei. Dar în bucuria acestei populații, în entuziasmul lor delirant eră ceva demn, ceva solemn, care ar fi impus respect chiar vrășmașilor Franței, dacă ar fi fost de față. Eră bucuria unui popor conștient că trebuie să obție această satisfacție, ori cât de târziu ar veni ea, și nu al unor masse surprinse de rezultatul obținut.

Nu ne-am mirat de loc de aceste afirmațiuni, fiindcă ne-a fost dat să cunoaștem de aproape suflul nobil care călăuzește pe acest popor. Din vremuri îndelungate, noi Românii ne-am adăpat sufletul din isvorul de bogății intelectuale și sufletești ale poporului francez, iar acum în urmă fiind de bună voie tovarășe soartei Franței, multă vreme în ceasuri de restriște, iar acum la victoria finală ce a încununat opera noastră comună, — și atunci am jertfit tot fără părere de rău alături de o așa aliată, și acum trebuie să ne mândrim că am știut alături de cine mergem.

Popoarele ce se trag dintr'o singură rasa curată, adică acele care poartă cu ele o nobletă moștenită dela coboritorii lor, se disting prin asta de neamurile ce au o obârșie sălbatică, că în sufletele lor nu se poate încuibă ura și vrășmașia și că sentimentul generozității copleșește înfrinsele germenul urit al răsunării.

Dupăce patru ani de arândul teutonul cotropitor a pustiit o regiune frumoasă a Franței,

iar prin uneltele sale distrugătoare de războiu a lăsat jalea în capitala ei și pe unde își putea întinde acțiunea sa răufăcătoare, în ziua în care soldatul francez a pășit victorios pe pământul ținut de germani, simțământul răsunării ce coborâra pe om, nu s'a răscolit într'insul, ci și-a adus aminte numai că are de împlinit o datorie față de patria sa și a rămas ceea ce este: om și francez.

Și fiindcă un fiu al Franței ne-a vorbit cu o legitimă mândrie despre generozitatea poporului francez față de vrășmașul său firesc, nu putem să nu ne gândim la apropierea sufletească dintre poporul francez și cel român.

Doi ani de arândul hordele germane au pustiit o parte din țara noastră, au împilat, au j fuit populația românească din palate până în bordece, ne-au sleit bunurile și ne-au impus cele mai neînchipuite pedepse numai fiindcă n'am voit să stăm alături de ei în războiul ce s'a deslășuit împotriva civilizației. Și în ziua revanșei, când hordele năvălitoare au fost prefăcute dintr'o zi într'alta într'o turmă de animale dusă din urmă de soldatul român, răsunar-a din noi a tăcut, cel mult s'a prefăcut în simțământ de scârbă, și am rămas ceea ce suntem: oameni și români.

Ori cât ar voi popoarele nepregătite sufl-tește să se înalte la culmile civilizației unde s'au ridicat neamurile ce au o obârșie nobilă, în calea lor stă o piedecă: educația școlii.

Această educație a sufletului i-a lipsit Germaniei și a tuturor neamurilor de acelaș hip și asemănare ce au stat alături cu ea în acest război, și din cauza asta a putut concepă ideea înfrâng rei întregii lumi civilizate, și tot din cauza asta a căzut zdrobită prin propriile ei arme.

(Universul.)

## Învățământul limbii maghiare în preparandia (școala normală) română din Arad.

— Fragment din monografia institutului. —

De Dr. T. Botiș.

(Urmare.)

Spre înfăptuirea acestui plan pe cale legislativă ministrul de culte și instrucțiune publică, Berzeviczy Albert, pregătî un proiect de lege, care în urma dispozițiilor sa'e vătămătoare autonomiei noastre bisericești, inspiră serioase îngrijorări și pricinui multă amărăciune sufletească și decepțiuni în întreg neamul românesc.

Proiectul de lege, înainte de ar fi prezentat corpurilor legiuitoare, fu supus spre dezbateră unei anchete din reprezentanții confesiunilor, din bărbai de școală și politicieni. Capii celor 2 biserici române se achitară într'un mod demn, și înălțător de rolul ingrat, ce-l avură la pertractarea proiectului în ședințele acelei anchete. În ședința din 14/27 Maiu 1904 își ridică cuvântul reprezentantul bisericii ortodox-române, arhiepiscopul și metropolitul Ioan Meșianu și combătă cu argumente temeinice dispozițiile proiectului, vătămătoare autonomiei noastre bisericești și tendința reformei intenționate.

Folosî prilejul pentru a protesta cu toată tăria cuvântului contra constatării, ce rezultă indirect din motivarea proiectului, că în Ungaria ar există și confesiuni „nepatriotice“. „Credincioșii bisericii mele — zice venerabilul metropolit — consideră iubirea de patrie între cele dintăi virtuți și astfel o urmează“.

Nu trecu cu vederea nici faptul, că în motivarea proiectului Românii se numesc consecvent „valahi“, deși toate legile ungare cunosc numai „popor român“ și nu „popor valah“. Aceasta abatere dela uzul sancționat prin lege ușor poate să producă neînțelegeri.

E cu toată hotărârea contra acelor dispozițiuni ale proiectului, prin care se pretinde, ca în școlile cu limba de propunere maghiară și religiunea să fie predată în ungurește. Învățământul religios este o afacere a bisericii. Biserica gr.-orientală română e biserică națională și ca atare e recunoscută și prin legile fundamentale ale țării. Nu numai limba liturgică, ci și limba dăruitoare de viață este pentru aceasta biserică limba românească. Nu este putere în lumea aceasta, care ar putea să silească biserica română a-și părăsi limba sa proprie! „Vom vesti deci cuvântul lui Dumnezeu elevilor noștri în

limba românească și în aceasta limbă îi vom învăța să-l laude pe Domnul, să săvârșească fapte bune și să-și iubească patria ungară“<sup>1)</sup>.

Reforma intenționată a învățământului popular deveni obiectul principal al luptelor și îngrijirilor noastre din acest timp, ea preocupă în primul loc corporațiunile noastre bisericești-școlare. În urma hotărârii Consistorului metropolitan episcopatul bisericii noastre ort. române din Ungaria înaintă, cu datul de 19 Iulie 1904, o reprezentățiune ministrului ungar de culte și instruițiune publică, iar sinodul eparhial al Aradului „cu vie plăcere ia act despre demersurile energice... și se declară de acord cu acele demersuri, isvorite din sentimentul credincioșilor bisericii noastre, enunțând că consimte întru toate cu expunerea gravaminelor cuprinse în memorandumul înaintat la guvernul țării în aceasta afacere; totodată își exprimă recunoștința sa înaltului episcopat și îndeosebi înalt Preasfințitului părinte metropolit pentru atitudinea bărbătească și energică dezvoltată întru apărarea autonomiei și a instituțiilor culturale ale bisericii noastre naționale“<sup>2)</sup>.

Tulburându-se însă în curând activitatea parlamentului, reforma intenționată a legilor referitoare la învățământul elementar nu se putu înfăptui pe cale legislativă. Dar dispozițiunile agravatoare ale proiectului de reformă căută ministrul a le pune în vigoare și aplicare pe calea alor două ordinațiuni<sup>3)</sup>, prin cari dispune propunerea în mod mai intensiv a limbii maghiare în școlile pedagogice și cele populare cu limbă de propunere nemaghiară. Tot pe acest timp s'a elaborat și dat din partea ministrului o nouă „instrucțiune“<sup>4)</sup> pe seama inspectorilor regești de școală, prin cari dreptul de control și inspecțiune supremă a statului și în raport cu școlile confessionale se largi în măsură considerabilă.

Pe lângă inspectorul regesc ministrul numește și un inspector de specialitate („szak-telügyelő“) pentru preparandia noastră în persoana lui Láng Mihály, director la preparandia de stat din Pápa, apoi la cea din Arad, care însă în calitate oficială nu cercetă institutul nostru, nefiindu-i precisată sfera de activitate și competență, ci se mărgini la niște vizite colegiale.

În „Instrucțiune“ se cuprind cu privire la limba maghiară următoarele dispozițiuni:

Inspectorul regesc de școală exercită și în instituttele pedagogice susținute de confesiuni suprema inspecțiune a statului. E dator deci a constată și griji:

1) Ca învățământul preparandial să corespundă problemei patriotice, pe care trebuie să o deslege învățătorii școlilor populare din Ungaria, ca scopul instrucțiunii populare, stabilit în art. de lege XXXVIII din 1868 și învățarea limbii maghiare conform art. de lege XVIII din 1879, să fie rezolvită cu succes.

<sup>1)</sup> Protocolul sinodului eparhial aradan 1904, pag. 131-141. <sup>2)</sup> Concluziile Nr. 87-1905. Protocolul sinodului eparhial Aradului din 1905, pag. 50 și 142-171. <sup>3)</sup> Ordinul ministrului de culte și instrucțiune publică Nr. 72000 și 72001 din 1905. <sup>4)</sup> Prin ordinal ministerial Nr. 70000-1 05.

## Lupta dela Mărăști.

Amintiri din războiul României pentru neafârțarea Ardealului.

După nefericitul asalt dela Răcoasa (28 Februarie 1917) întreg frontul din Vrancea a fost cuprins de o cumplită amorțeală. O iarnă grea se lăsase asupra codrului. Păraiele înghețate și infundate de ninsoare împedecau mișcările, iar prin desigurul brazilor cărările își perduseră urma lor sub așternutul alb de zăpadă. Pa lângă acestea greutăți și revoluția rusească a influențat ținta armatei române, căci cele 6 divizii românești de care dispunea generalul Averescu dela pârăul Cașinului până la vale la Varnița, aveau legătură și la dreapta și la stânga cu trupe rusești, despre cari nu se știa cu siguranță, că vor putea sau nu vor putea ține frontul lor când va veni la adecă. Astfel toată nădejdea statului major se sprijinea numai în virtutea militară, în destoinicia curat eroică a celor 6 divizii românești, cari și ele duceau o viață destul de grea și amărită după retragrea lor din Ardeal. Dar nici din partea dușmanului nu se prea întrezărea vre-o dorință de activitate războinică. Prea erau istovite și puterile lui. Astfel în afară

e unele ciocniri între patrule ce se întâlneau odată rătăcind prin văgăunile munților, nu au deslănțuit lupte mai mari.

Dar și când a trecut iarna grea, când a osit vremea desghețului și a puhoaielor, când a osit vremea soarelui de primăvară, când s'au curs șiroaiele și s'au uscat sușurile, frontul din rancea nu s'au trezit din amorțeala sa. Și aceea pare că a fost un dar de la Dumnezeu, căci tatul major și guvernul din Iași a putut săvârși facerea armatei românești. Adecă, nu atât statul major și guvernul, ci îndeosebi generalul Berthelot, astăzi omul cel mai cunoscut și mai prealăvit în tot Ardealul, a pus la cale și a săvârșit refacerea și reorganizarea armatei cu totul esorganizate. Cât de trebuincioasă a fost această refacere se poate cunoaște între altele din faptul fact, că pe urma dezastrului din Muntenia d. e. divizia 12 de care făceau parte regimentele 42, 43, 59 și 66, sosind în Maiu la front, a ocupat sectorul Varnița cu părți din regimentele 44, 45, 46, 60, 61, 62, 68 și 70. Aici se a se căută meritul într'adevăr extraordinar generalului Berthelot, care a depus o muncă deasă în serviciul cauzei românești, căci toată rutea militară a soldatului, tot eroizmul lui și era în stare să țină pept cu strategia și cu organizația dușmanului, pe atunci cu mult mai superioară celei românești. Generalul Berthelot, omul misiunii franceze pe lângă stat-majorul românesc, și-a câștigat pe lângă meritul personal recunoștința întregului neam românesc. Berthelot a fost acela, care a redat viteazului soldat încrederea trebuincioasă în izbânda ardelor românești.

Și aceasta izbândă s'a arătat în lupta dela Mărăști. — Mărăștii sunt un sat în Vrancea, la câțiva kilometri spre apus de Răcoasa și câțiva ore noaptea de malul stâng al Șușitei. Un lăptos de munte ca multe altele, despre cari mea nu prea aude vorbindu-se, dacă nu se tâmplă vre'un lucru mare, vre-o strășnicie ce unge între știrile ziarelor din târgurile cele mari. Și la Mărăști s'a întâmplat acea strășnicie, care n'ar fi crezut trupele și conducerea austro-ungară-germană nici într'o sută de ani: că marea română ar mai fi în stare să facă un război și să aibă un succes pe câmpul de luptă. A fost amintit în telegramele Puterilor centrale lupta dela Mărăști, în care soldatul român și astăzi a dovedit, că este vrednicul urmaș al oailor dela Pievna, că este vrednic de porecla Curcan — schimbată în renume.

Eră prin luna Iulie. Zile frumoase și senine lesnau recolta de vară. Lumea din Ardeal cetia crede în știrile de război, răspândite din partea Puterilor centrale prin gazetele ungurești și aici-colea printr'un ziar nemțesc, rătăcit prin țările ocupate de trupe germane.

Cine s'ar fi gândit la o ofensivă românească, dacă întreg frontul românesc a fost dat la război? Căci alte afaceri războinice umeau gazetele cu știri senzaționale. În Rusia intru revoluția, și Kerenski neaflând alt canal intru scurgerea acestui potop de sânge, l-a mers pe Brusilow să cucerească Galizia cu orice eș. În Franța scriitorul Hervé se rugă la conlocătorii Aliatilor ca la niște dumnezei, ca să-l rijnească pe Brusilow cu o puternică ofensivă în frontul de vest. Din Galizia vine ca un trăsnet telegrama lui Hindenburg despre cucerirea așului Zlociov ca despre un succes strălucit contra Rușilor. Și între toate aceste deodată a de tot nouă! La Mărăști se mișcă România! — Înca în 19 Iulie nu s'a mișcat nimica pe întreg frontul între Carpați și Marea neagră — și pe 20 se mișcă România! — Și la Mărăști! — Și la Mărăști în preajma regimentului 5 dalatian din divizia 218 mixtă! — Și așa a fost!

Din încăerări mai mici pe frontul corpului II de armată (austro-ungar) și pe frontul grupului G rok s'a început harța, în 21 și 22 Iulie lupta desvoltată luptele pe sectorul Cașinu—Șușița. Pe 23 Românii trec la atac mai puternic, și în întreg frontul Carpaților ajunge la lupte crânte și înverșunate. După o scurtă pregătire cu teleră, Românii au eșt din tranșeele lor și au năpustit asupra pozițiilor dușmane. Trei ne de asalt au fost prevăzute de către statul major. Cel dintâi asalt aveă să ajungă linia Găurea, Vizantea, Câmpurile și Dealul mare. Al doilea aveă să străbată până la linia Valea sării, Dealul Teiușului, dealul Achivei, dealul Răchitișului, Rotilești și Dealul babei. Al treilea aveă

să cucerească linia Valea sării, și pe pârâul Putnei în sus până la vârful Clăbucului. Cine a cetit descrierea munților Vrancei în România pitorească a lui Alex. Vlahuță va pricepe cu ce greutate a fost însărcinați soldații români, cari au ajuns, au străbătut și au cucerit toate trei zone de asalt, cari au străpuns și au rupt frontul german și au isgonit pe dușman din toate întăriturile și pozițiunile sale dela Mărăști și până la granița Ardealului, dincoace de Soveja, că fugeau Honvezii și Prusacii de rupeau pământul și s'au oprit abia peste munți pe linia Bereț—Ghelența și Zăbala. Se vor pricepe și cuvintele generalului Berthelot despre gloriosul și viteazul soldat român, se va pricepe ce însemnătate au cuvintele de recunoștință, când vorbește Berthelot despre cele ce au văzut el cu ochii la Mărăști, la Mărăști și pe alte locuri, unde organizația lui și-a dat mână cu vitejia soldatului român și a săvârșit fapte de glorie eternă.

Iar voi, viteji Români din regimentele ardelene, ce ați știut să cuceriți cetatea Ivangorodului rusesc, întindeți cu dragoste frățească mâinile voastre ostașilor români din regimentele Mihailu Viteazul, Negu Vodă, Rovine și celelalte, cari au venit în Ardeal să vă asigure libertatea mult dorită, căci frați sunteți de același neam, de aceeași lege și de aceeași vitejie românească.

## Predică

rostită la Anul nou în biserica din Beiuș.

Zilele aleargă și trec, numărul anilor se împlineste, noi am și săvârșit o mare parte din cale, dar ce bine am făcut noi? (Ioan Gură de Aur.)

### Iubiți creștini!

Trei momente însemnate ne-au chemat azi la sfânta biserică. Ne-a chemat Isus, Vasile cel Mare și Anul nou.

La oot zile după nașterea sa Isus se supune rânduielii legii mozaice, ca să se dovedească, că n'a venit să strice legea, ci mai bună să o facă. Lui Vasile cel Mare, care prin viața și faptele sale creștinești este trecut între sfinți, îi serbăm ziua numelui și-i ascultăm frumoasa lui liturgie, ca un îndemn pentru noi toți, despre felul cum să petrecem anul ce vine: în rugăciuni, viață curată, plină de fapte creștinești, plăcute lui Dumnezeu. Și iarăș serbăm „Anul nou” când în fața noastră stă trecutul cu bucuriile și durerile lui și viitorul cu nădejile lui.

E bine, ca în aceasta zi fiecare dintre noi să-și examineze sufletul și conștiința și să facă a judecă asupra faptei, ce le-a săvârșit într'un an, gândindu-se că zilele aleargă și trec, numărul anilor se plinește, noi am și săvârșit o mare parte din cale, dar ce bine am făcut noi!

Da! Zilele aleargă și trec! Pentru mult au trecut pe veci! Crucile noi și morminții proaspeți din cimiter sunt dovadă, că iată n'au rărit numărul și că din cei ce acum anul au venit aici, sau erau printre noi, nu mai sunt!

Și oare când nutrim în sufletul nostru nădejdea unui viitor fericit, cine poate spune de vom ajunge un alt an nou?

Chiar de aceia, când zicem deaproapelui nostru: „An nou fericit”, un glas tainic ne șoptește: fii gata, că nu știi numărul zilelor tale.

Un ochiu ne rade, altul ne plânge. Rădem fiindcă după perdelele viitorului toate ni se par frumoase și senine, dar plângem, fiindcă în curgera unui an pe lângă puțină bucurie, năcăzul și amarul a fost din destul.

Mulți bărbați cu fundă neagră la brațul stâng, ori la pălărie și multe femei sunt îmbrăcate în haine de doliu, arătând prin semne externe, că au o mare durere sufletească și o pierdere ireparabilă. Și-au pierdut mama dulce, tata bun, unii soția iubitoare, altele soțul credincios. Iar copiii orfani privesc cu ochii lor nevinovați și se întreabă în gândul lor: Dacă e pace și dacă au venit soldații acasă, de ce nu vine și tata!

Și dacă sunt și muritori fericiți, cari în anul trecut n'au avut dureri ci numai bucurie, oare necorul le va hărăzi aceleași zile și în anul ce vine?

Totul e taină!

Și dacă e taină, de ce să iubim mai mult răul, decât binele?

E păcat și e rușine!

O asemănare de a lui Isus îmi vine acum în minte. Bogatul nemilostiv și sârmanul Lazar. Se îmbracă bogatul în hainele cele mai frumoase, gustă mâncările cele mai bune și bea beuturile cele mai scumpe. Și un sărac cu numele Lazar înzădar sta la poarta casei bogatului, nici farimiturile de pe masa lui nu le primea. Un ajutor de lecuire a ranelor și a bubelor de pe trupul său înzădar aștepta.

A murit bogatul și nime nu l-a plâns, lumea s'a întors cu scârbă de cătră el.

A murit și săracul. Lumea l-a plâns, că a fost suflet bun și curat.

Bogăția e împreună cu fericire, numai dacă o întrebuințezi după învățăturile sfintei Scripturi. Noi creștinii avem datoria să o întrebuințăm după legele creștinești, fiindcă „creștin înseamnă a fi mântuitorul deaproapelui tău”.

Dă-i banului viață! Numele tău să rămână neperitor și pomenit din neam în neam.

Iată e anul nou, abia așteptăm sfârșitul sfintei slujbe, ca să ne felicităm unul pe altul, mesele ne sunt întinse cu tot felul de bunătăți.

Dar cum să poți dori an nou fericit vânduvei, care își trage valul pe ochi să nu-i vedem lacrimile durerii? Cum am doi an nou fericit orfanilor săraci și năcăjților?

Ce frumos, ce ideal, ce creștinesc ar fi, dacă am fi pătrunși de gândul, întemeierii unui fond al păcii, din venitele căruia să se dea ajutor orfanilor săraci și buii și celor năpustți de soartă.

Insuși Majestatea Sa regele Ferdinand al tuturor Românilor e un părinte al orfanilor și al săracilor. De sfintele sărbători a trimis 300 cor. și pentru săracii din tractul protopresbiteral al Beiușului.

E un îndemn și pentru noi aceasta frumoasă faptă. Din farimiturile noastre pot crește cu vremea fapte creștinești nepritoare.

Dacă noi avem pace, să o dăm și celor ce nu o au. Atunci am înțeles pe deplin însemnătatea serbării de azi. Fericit va fi, care va începe întruchiparea acestui gând! Sunt sigur, că mulți îl vor urma. Generația anului 1919 să nu rămână în urma generației dela 1851, care a înt meiat „Fondul tinerimii”.

Unde e binele ce l-am făcut? Să-l începem din biserică. Să-l ducem în familie, societate și viața publică.

Da! Cine vine la biserică să fie călăuzit de gândul îndreptării. Să asculte cu băgare de seamă sfânta slujbă, să nu conturbe pe nimeni prin conversații neadmise în biserică, unde are să domnească o adâncă evlavie. Să ascultăm cuvântul lui Dumnezeu, ca sămânța să cadă pe pământ bun și să aducă roade însutite.

Cele ce le-am auzit în biserică, să le ducem în familie, ca și pe cei de acasă să-i dădăm la cele bune, la ascultare și la prețuirea avutului părintesc, câștigat cu multă trudă.

Din familie lucrurile bune să treacă în societate, ca societatea pătrunsă fiind de ideile creștinești, să ne dea o viață publică sănătoasă.

Dorința mea ar fi apoi ca în anul, ce vine să văd meseriași și industriași încheși în o societate a lor. E vremea să înmulțim numărul eredențiilor ai acestei biserici. Această se va putea face prin crearea unei clase de meseriași și industriași, care să fie stăpână pe piața Beiușului.

Iată o problemă, căreia trebuie să-i dăm viață în anul ce vine.

Dee Dumnezeu, ca să putem întrupa toate gândurile cele bune. Vă zic an nou fericit și plin de belșug. Amin.

Senin.

## INFORMAȚIUNI.

Treierarhi în Arad. P. S. Sa părintele nostru episcop Ioan a fost în ziua dela Treierarhi ales de episcop al Aradului. Împlinind P. S. Sa estimp 16 ani dela aceasta chemare în fruntea dieceziei și serbându-și și ziua onomastică, după terminarea sf. Liturghiei, a primit felicitările și urările de bine ale corporațiilor bisericesti și școlare și ale credincioșilor din loc. Intru mulți ani Stăpâne!

Chemare sub drapel. Consiliul dirigent a dat ordin de înrolare a contingentelor din 1896,



1897 și 1898, cu scopul de a forma o armată stabilă pentru a restabili pe deplin și a susține ordinea internă primejdii de uneltrile bolșeviste.

**Școlile primare din Basarabia.** Toate școlile din Basarabia au trecut sub conducerea exclusivă a ministerului român de instruire publică.

**Vasile Filip** candidat de preot din comuna Bogeu, comitatul Bihor, a fost omorât în Marghita de bandele săculești.

**Marile puteri au recunoscut unirea Basarabiei cu România.** Delegații români au fost ascultați asupra pretenziunilor referitoare la Basarabia. Dl Brătianu a expus pretențiile îndreptățite ale Românilor asupra Basarabiei, precum și dorința lor de a fi alipii la România. Reprezentanții marilor puteri au luat cu bucurie act despre pretenziunile României și au promis că pentru mâine protocolul, ce este de redactat să fie iscălit. Dl Brătianu a mai referat încă odată în chestiunea Banatului și a cerut să se trimită și experți militari.

**Reforma calendarului.** Academia de înalte științe din Paris va propune conferinței de pace să se introducă în toată lumea calendarul gregorian.

**Tren între București și Paris.** Între Paris și București va circula un tren militar. Drumul va ține 4 zile. Cu primul tren au plecat la Paris ministrul plenipotențiar al Franței, St. Aulaire și delegații români la conferința de pace.

**Completarea gimnaziului din Brad.** Gimnaziul românesc din Brad cu patru clase, începând cu luna lui Ianuarie a. c. are cinci clase.

**Deschiderea școlilor militare.** Școlile militare de infanterie, vor începe să funcționeze între 1 și 8 Februarie 1919 st. v.

**Prințul Nicolae își va face studiile în Anglia și Franța.** Prințul Nicolae al României, al doilea fiu al perechei regale române, a plecat în Anglia pentru completarea studiilor sale. De acolo va pleca apoi la Paris spre a se înscrie în școala militară.

**Starea de asediu în Bucovina.** În urma situației din Basarabia de nord, guvernul a declarat starea de asediu în Bucovina și la Chișineu.

**Anglia demobilizează.** Din armata engleză vor rămâne mobilizați numai 900 mii de oameni.

**Cehii nu recunosc cheltuielile de războiu.** Guvernul ceho-slovac a hotărât să nu participe la cheltuielile de războiu ale Austro-Ungariei fiindcă s'au făcut în mod ilegal, fără a se întreba corpurile legiuitoare.

**Patriarhat sârbesc în Belgrad.** În Carloveț și-a ținut conferința întreg episcopatului sârbesc și s'a hotărât, ca biserica ortodoxă sârbească, din toate părțile, să fie unită într'un patriarhat cu sediul în Belgrad. O delegație specială va merge la Cernăuți să aducă la cunoștință, că biserica din Dalmația se desface de legăturile cu mitropolia din Cernăuți. În Belgrad se va înființa o academie teologică.

Reactor responsabil: **Dr. Teodor Botiș**, profesor

## Concurse.

Pentru îndeplinirea postului **învățătoresc** vacant din Șag (Temesság) protopopiatul Timișoara, devenit vacant prin strămutarea învățătorului Antoniu Nevrinceanu, se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Venitele sunt: Salar de 1200 cor. pentru învățător începător respective salariul corespunzător anilor de serviciu computabili. 400 cor. ajutor de războiu pe durata acestuia. — Cvarțir liber cu 2 odăi și grădină corăspunzătoare. Pentru conferință și scripturistica câte 20 cor. de tot 40 cor. și în fine pentru conducerea corului vocal pe 4 voci va primi anual un onorar de 200 coroane.

Alesul învățător va avea îndatorirea ca să provadă și cantoratul și să conducă elevii în toată Dumineca și sârbătoarea în sfânta biserică și să instruiască și să cânte cu dâșii răspunsurile sfintei liturghii fără altă remunerație.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poțitiți ași înaintă în termenul concursual documentele lor original (extras de botez, atestat de școlale medii, diploma învățătorescă, atestat de apartinență, atestat de față cu îndatoririle

sale față cu miliția și în fine eventualele atestade de serviciu) însoțite de un petit adresat comitetului parohial din Șag, la Preaonoratul Oficiu protopopesc tractual din Timișoara și să se prezinte în vre-o Duminecă sau să bătore în sfânta biserică din Șag spre ași arată desteritatea în cant și tipic

Șag din ședința com. par. ținută la 7/20 Oct. 1918

**George Rusu**, m. p. președinte al com. par. **Nicolae Savii** con. p. notar ad-hoc.

In conțelegere cu: **Ioan Oprea**, protopop.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea postului **învățătoresc** dela școala confesională ort. română din comuna **Bodrogul-nou** să scrie concurs cu termen de 30 zile dela întâia publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Venitele sunt: 1. În bani gata 1200 cor. 2. Cvarțir corespunzător. 3. Stolele îndatinate. 4. Intregirea dela stat pusă în curgere cu rescrip-tul ministerial Nr. 149961/1913.

Comuna se va îngrijii de încălzitul salei de învățământ.

La acest post se admit a recurge învățătorii, eventual învățătoare, având a-și trimite cererile lor ajustate în regulă, și adresate comitetului parohial P. On. Oficiu protopresbiterial din Vinga, iar dâșii sunt rugați a-se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în biserica sf. mânăstiri Hod.ș-Bodrog spre a-se face cunoscut poporului.

Din ședința comitetului parohial ținută la 16/29 Septembrie 1918.

**Comitetul parohial.**

In conțelegere cu **Ioan Oprea**, adm. ppresb. a Vingei.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea postului **învățătoresc** vacant dela școala confesională gr. or. rom. din **Roșia (Rósa)** tractul Radna, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: 1. În bani gata 600 cor. 2. 20 metri lemne de foc pe seama învățătorului à 20 cor. = 400 cor. 3. Usufructul grădinei școlii 100 cor. 4. Pentru participare la conf. inv 24 cor. 5. Pentru scripturistica inv. 10 cor. 6. Locuință corespunzătoare în edificiul școlii, folosirea supraedificatelor. — Intregirea salariului învățătoresc în conformitate cu art. de lege XIV din 1913 se va cere dela stat.

Alesul învățător se va îngrijii din al său pentru curățirea locuinței sale, școala și partea externă a edificiului școlar se va îngrijii comuna bisericească.

Învățătorul este îndatorat să conducă strana, să instruiască școlarii în cântările bisericesti, să-i conducă și supravegheze în sfânta biserică în Dumineci și sârbători și la alte funcțiuni fără altă remunerație.

Reflectanții sunt poțitiți, ca recursurile lor ajustate cu documentele de cvalificațiune apoi cu atestatul de apartinență și de serviciu și adresat Comitetului par. din Roșia să le înainteze în termenul concursul P. on. oficiu protopresbiterial în M.-Radna, iar dâșii să se prezinte sub durata concursului în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sfânta biserică din loc, spre a-și arată desteritatea în cant și tipic.

Dat în Roșia la 26 Aug. (8 Sept.) 1918 din ședința comitetului parohial.

**Petru Vesa**, m. p. președ. comit. par. **Adam Roman**, m. p. not. comit. par.

In conțelegere cu: **Procopiu Givulescu**, m. p. protopresbiter tract. și inspector școlar.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea parohiei **Tămașda** (comitatul Biharia), protopopiatul Tinca, cu termen de 30 zile dela prima publicare în jurnalul „Biserica și Școala”.

Venitele acestei parohii sunt: 1. Casa parohială cu grădina și supraedificatele ei. 2. Una sesiune de pământ arător de 30 jughere 105□. 3. Imaș în com. 1 jugăr 865□. Dela fiecare 30 litre bir, dela cei cu pământ jumătate grâu jumătate cucuruz, dela cei fără pământ numai cucuruz. 5. Stolele îndatinate. 6. Eventualul ajutor dela stat. Alesul va suportă sarcinile publice după dotațiunea sa și va fi datorat a catehiza în școlalele din parohie fără altă remunerațiune dela parohie.

Parohia fiind de clasa I, reflectanții vor dovedi că posed asemenea cvalificațiune și au

să se prezinte în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din Tămașda, spre a-și arată dsteritatea în cele rituale și oratorice, iar recerile lor instruite conform regulamentului adresate comitetului parohial, le vor înaintă scrisului protopresbiter în Méhkerék.

Se observă că alesul va împărți venit cu văduva conform regulamentului.

**Comitetul parohial.**

In conțelegere cu: **Nicolae Rocsin**, ppresb.

—□— 3—

Pentru vacantul post **învățătoresc-cantor** dela școala a doua gr.-or. rom. din **Micherec Méhkerék**, cottul Bihor, protopopiatul Tinca, termen de 30 zile dela prima publicare în acțiar.

Plata e următoarea: Salar fix 1000 cor. și vit anticipative din speșele culturale, cvarțir liber cu grădină și stolele cantonale de unde va chemat și ajutorul de stat, care însă nu se gantează.

Alesul e dator să conducă strana a do și să instruiască școlarii pe cântări și să-i conducă la biserică.

Reflectanții sunt îndatorati a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică de Micherechiu pentru a-și arată dsteritatea de cântări și cele rituale, iar recursurile lor adresate comitetului parohial să le înainteze protopresbiterului concernent în Méhkerék (Bihar m.).

**Comitetul parohial.**

In conțelegere cu: **Nicolae Rocsin**, protopop.

—□— 3—

## Aviz.

Secția propagandei naționale s'a îngrijit ca să apară în curând **colecții de cântece naționale**, azi de mare trebuință pentru fiecare comună românească. Publicația se face în broșuri separate, ca: 1. Cântece naționale pentru 2 voci (școlari) prețul 6 Cor. 2. Cântece naționale pentru cor de bărbați prețul 10 cor. 3. Cântece naționale pentru cor mixt prețul 12 cor. Cheltuielile cu posta subînțelese în preț. Broșurile sunt în lucrare și apar în termen de 2—3 săptămâni. Fiecare comună românească să grăbească și comandă fără întârziere trimițând prețul la adresa: **Dr. Ioan Suci**, Sibiu strada Cismădiu Nr. 4. etajul I. Nr. 46. Venitul curat al acestor întreprinderi este menit pentru augmentarea „Fondului pentru propaganda românească”. Sibiu 18 Dec. n. 1918. **Secția Propagandei Naționale**

—□— 10—

**Dr. Cornelia Moga** fost asistent de interne din Budapesta, aduce la cunoștință onor. publică că s'a strămutat la **Arad, str. Ștefan** Nr. 1/b, unde ordonează zilnic pentru boale de interne și de nervi. Totodată deschide laborator pentru cercetări chemice, bacteriologice, tero-gice și laborator Röntgen.

## Aviz.

Prin aceasta aducem la cunoștința onor. publică, că

## Croitoria Diecezană

(strada Deák Ferencz Nr. 35) și-a reînnoit activitatea.

### Primește

pentru renovare, transformare, întoarcere: haine civile și îmbrăcăminte procești. Confeționează: haine civile, ornate bisericesti, prapori, steaguri, epitafe, perdele, măsaie etc. etc. :: prompt și pe lângă prețuri convenabile.

Cu stimă:

**Librăria Diecezană, Arad.**